

Analýza finančnej stability 50 najväčších miest v SR

Aktualizácia analýzy so zahrnutím údajov o hospodárení za rok 2016

Bratislava 27.11.2017

1. Zhrnutie

1.1. Plnenie zákonných kritérií na hospodárenie

V roku 2016 neprekročilo zákonnú hranicu celkového dlhu na úrovni 60 % bežných príjmov predchádzajúceho roka žiadne spomedzi 50 najväčších miest – najbližšie k hranici podľa zákonom¹ definovanej metodiky bola Nitra (43,6 %).

Ani pri dlhovej službe neprekročilo zákonom stanovenú hranicu 25 % bežných príjmov predchádzajúceho roka žiadne mesto. V súčasnosti teda podľa zákona u nás nie je samospráva, ktorá by bola diskvalifikovaná od možnosti vziať si prípadný ďalší úver.

Až 13 miest malo k 31.12.2016 aspoň 1 záväzok neuhradený 60 a viac dní po lehote splatnosti, hoci väčšina z nich iba v minimálnom objeme (t.j. v celkovej výške menšej ako 0,5 % bežných príjmov z predchádzajúceho roka). I tak však týchto 13 miest naplnilo jednu z dvoch podmienok na zavedenie ozdravného režimu.

Druhý limit týkajúci sa záväzkov, podľa ktorého celková výška záväzkov po lehote splatnosti nesmie prekročiť 15 % bežných príjmov za predchádzajúci rok, prekročila nielen dlhodobá problematická mestská časť Bratislava – Devín, ale po novom tento limit prekročilo aj mesto Martin – záväzky mesta po lehote splatnosti medziročne stúpili z 0,38 % na 19,90 %.

Keďže Martin zároveň ku koncu roka 2016 evidoval aj záväzok neuhradený viac ako 60 dní po lehote splatnosti, mesta sa týkala povinnosť zaviesť ozdravný režim resp. nútenú správu.

¹ Zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Zákon č. 583/2004 Z. z.).

Nútená správa v Martine bola naozaj zavedená – a to koncom marca 2016, pričom príčinou celej tejto situácie bola kauza nevybudovanej lanovky na Martinské hole, ktorá mala počiatok ešte v deväťdesiatych rokoch (viac informácií možno nájsť v časti analýzy „3.9. Výsledky – záväzky aspoň 60 dní po lehote splatnosti“).

Martin sa napokon z nútenej správy dostal 31. októbra 2017, teda potom ako mesto doplatilo zostatok z predmetnej pohľadávky.

Jedinou problematickou samosprávou medzi 50 najväčšími mestami (a ich mestskými časťami) tak ostáva m.č. Bratislava – Devín, ktorá je, v súlade s pravidlami, už viac ako 10 rokov v nútenej správe.

1.2. Plnenie vybraných ukazovateľov hospodárenia

Všetky najväčšie mestá na Slovensku dosiahli v roku 2016 kladnú bilanciu bežného účtu, a teda nemajú problém s vykrývaním bežných výdavkov zo svojich bežných príjmov. Prebytok za 50 najväčších miest spoločne dosiahol +10,9 %), čo je nielen medziročné zlepšenie oproti hodnote +9,6 % z roku 2015, ale aj najlepšia hodnota vôbec za celé sledované obdobie, teda od roku 2006.

Čo najvyšší prebytok vytvorený na bežnom účte je výhodou – samosprávy môžu tieto prostriedky využiť napr. na investície (kapitálové výdavky), či na zníženie dlhu.

Potom ako v roku 2015 mestá nedokázali nadviazať na znižovanie dlhu z predchádzajúcich rokov (2011 až 2014), sa im počas roku 2016 opäť podarilo medziročne znížiť svoje zadĺženie – priemerná miera zadĺženia 50 najväčších miest v SR klesla z 28,8 % na 26,2 %. To predstavuje v nominálnom vyjadrení pokles dlhu v prepočte na 1 obyvateľa z 185 na 179 eur.

Okrem skutočnosti, že mestá dokázali v priemere zlepšiť svoju bilanciu na bežných účtoch a znížiť zadĺženie, dokázali tiež znížiť dlhovú službu a ak odhliadneme od mesta Martin, tak aj znížiť svoje záväzky po lehote splatnosti.

Aj vďaka tomu sa priemerná známka finančného zdravia za všetkých 50 najväčších miest medziročne významne zvýšila (z +4,15 na +4,26). Zároveň, pre všetky tieto mestá vyšlo finančné zdravie v hornej polovici škály – v 21 prípadoch ako „výborné“, pri 27 mestách ako „dobré“ a pri zvyšných dvoch ako dostatočné (Senica, Bratislava).

Doplníme, že ak by sme v tejto analýze neposudzovali iba 50 najväčších miest, ale aj jednotlivé mestské časti, ktoré sú samostatnými samosprávami, tak v prípade bratislavského Devína by vyšlo hodnotenie v spodnej polovici škály (známka „nedostatočné finančné zdravie“).

Úplný prehľad ukazovateľov finančnej stability 50 najväčších miest v SR sa nachádza v záverečnej časti analýzy (v tab. 1). Za Bratislavu a Košice uvádza táto tabuľka agregované údaje (spolu za magistráty a všetky mestské časti).

Informácie o Bratislave a Košiciach v detailnom členení – zvlášť na magistráty a jednotlivé mestské časti možno nájsť v tabuľke 2 (Bratislava) a v tabuľke 3 (Košice).

2. Monitorovanie hospodárenia miest, obcí a VÚC v SR (úvod)

V tejto analýze, ktorá je súčasťou projektu zameraného na monitorovanie hospodárenia miest, obcí a VÚC v SR, predstavujeme hospodárenie 50 najväčších miest v SR. Ide o aktualizáciu predchádzajúcich analýz s využitím aktuálnych údajov za rok 2016.

Celý projekt realizuje INEKO od roku 2012. Jednou z jeho hlavných súčastí je prevádzkovanie internetového portálu o hospodárení samospráv, ktorý obsahuje úplnú databázu obcí a VÚC v SR spolu s údajmi o plnení vybraných ukazovateľov ako napr. celková výška dlhu, dlhová služba, bilancia bežného účtu, záväzky po lehote splatnosti či záväzky viac ako 60 dní po splatnosti.

Návštevník portálu má možnosť zobraziť si celkovo 15 indikátorov finančnej stability a 17 vstupných finančných ukazovateľov. Tieto údaje sa, podľa ich dostupnosti, nachádzajú na portáli za obdobie rokov 2006 až 2016 a je možné si ich prehľadne zobraziť v tabuľkovej a grafickej podobe vrátane možnosti porovnávania viacerých obcí či VÚC a zobrazenia časových radov.

Na základe vlastnej metodiky je navyše zostavované z jednotlivých indikátorov aj hodnotenie finančného zdravia obcí a VÚC. Toto hodnotenie pozostáva z piatich parciálnych skóre za rôzne oblasti a ich skombinovaním vzniká výsledná celková známka finančného zdravia, ku ktorej tiež prislúcha slovná interpretácia.

Údaje o hospodárení obcí a VÚC získavame od Ministerstva financií SR (MF SR) na základe zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Nemusí vždy ísť o údaje, ktoré vyžaduje zákon a podľa našich doterajších skúseností sa v niektorých prípadoch môžu líšiť od údajov v účtovníctve obcí či VÚC. Prípadné rozdiely zisťujeme a snažíme sa odstrániť. V prípade záujmu môžu zástupcovia obcí, miest a VÚC doplniť na portál aj vlastný komentár k hospodáreniu.

Databázu údajov plánujeme pravidelne aktualizovať aj v budúcnosti (keď budú dostupné údaje za ďalšie roky).

Projekt a portál finančne podporuje spoločnosť PosAm, spol. s r. o.. Cieľom projektu je zlepšiť informovanosť občanov o finančnej stabilite obcí, miest a VÚC a prispieť tak k zvýšeniu tlaku občanov na zlepšovanie ich hospodárenia. Snahou INEKO je podpora stability verejných financií ako celku.

3. Informácia o hospodárení miest na základe vybraných ukazovateľov

3.1. Metodika – zákonné kritériá

Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy definuje v § 17 dve podmienky, ktoré obec (VÚC) musí súčasne splniť, aby mala možnosť prijať návratné zdroje financovania na plnenie svojich úloh:

1. celková suma dlhu obce (VÚC) neprekročí 60 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka,
2. suma ročných splátok návratných zdrojov financovania (splátky úrokov a istiny, t.j. dlhová služba obce) neprekročí 25 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka.

Do celkovej sumy dlhu obce (VÚC) sa pritom, podľa definície v zákone, nezapočítavajú napr. úvery od ŠFRB (Štátny fond rozvoja bývania)² či záväzky prijaté na zabezpečenie predfinancovania eurofondov³. Do výdavkov na splácanie istiny a úrokových splátok sa zas nemá započítavať ich jednorazové predčasné splatenie.

V § 19 sú definované ďalšie dve podmienky, ktoré obec musí spĺňať; v opačnom prípade má povinnosť oznámiť bezodkladne túto skutočnosť ministerstvu financií a starosta je povinný vypracovať do 15 dní návrh na zavedenie ozdravného režimu, ktorý tvorí návrh ozdravného rozpočtu a návrh opatrení na stabilizáciu rozpočtového hospodárenia vrátane časového harmonogramu splácania záväzkov. Ozdravný režim predchádza nútenej správe. Jedná sa o nasledovné podmienky:

3. celková výška záväzkov obce po lehote splatnosti nepresiahne 15 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka,
4. obec nemá neuhradený niektorý uznaný záväzok po 60 dňoch odo dňa jeho splatnosti.

² Doplňujúca informácia: obce (VÚC) majú vykazovať úvery od ŠFRB aj samostatne, aj v rámci vyššej kategórie pri kategorizácii pasív. Podľa našich skúseností, časť obcí vykazuje úvery od ŠFRB v bankových úveroch a výpomociach a časť obcí v dlhodobých záväzkoch; častokrát sa stáva, že obce nevykážu úvery od ŠFRB aj samostatne a vtedy môže dôjsť k nesprávnemu výpočtu výšky dlhu – takéto prípady sa snažíme eliminovať verifikáciou údajov v spolupráci so zástupcami samospráv (starostovia, primátori, župani).

³ Údaje o záväzkoch prijatých na zabezpečenie predfinancovania eurofondov sú k dispozícii až od roku 2012.

3.2. Metodika – celkový dlh

Pokiaľ ide o údaje o celkovom dlhu obcí (VÚC), jedná sa o tzv. "zákonné kritérium", teda dlh podľa § 17 ods. 8) Zákona 583/2004 Z.z. (nezapočítavajú sa záväzky z úverov poskytnutých z bývalých štátnych fondov a Štátneho fondu rozvoja bývania, a tiež záväzky z návratných zdrojov financovania prijatých na zabezpečenie predfinancovania eurofondov). Tieto údaje preberáme počnúc rokom 2012 priamo od MF SR (dovtedy sme dlh aproximovali na základe nižšie uvedeného vzorca).

Pre výpočet celkového dlhu obcí (VÚC), ktorý by reprezentoval zákonné kritérium, sa nám za roky 2006 až 2011 nepodarilo získať všetky potrebné údaje. Získali sme síce údaje, ktoré umožňujú vyčíslieť celkovú veľkosť zadĺženia obce (VÚC), no nezískali sme všetky údaje potrebné pre očistenie tohto dlhu tak, aby ho bolo možné stotožniť so zákonným kritériom (chýbali najmä údaje o záväzkoch z návratných zdrojov financovania prijatých na zabezpečenie predfinancovania eurofondov). Celkový dlh obcí (VÚC) za roky 2006 až 2011 sme teda aproximovali na základe dostupných údajov ako (bankové úvery a výpomoci + dlhodobé záväzky - úvery od ŠFRB) / (bežné príjmy za predchádzajúci rok).

Dlh je uvádzaný v pomere k bežným príjmom za predchádzajúci rok a podľa zákona by nemal presiahnuť úroveň 60 %. Zdôrazňujeme, že všetky potrebné údaje na výpočet dlhu podľa zákona sú k dispozícii až od roku 2012.

Upozornenie k rokom 2006 až 2011 (posúdenie zhody zákonných kritérií a získaných údajov): Keďže sa nám počítaný dlh nepodarilo očistiť napr. o záväzky prijaté na zabezpečenie predfinancovania eurofondov, nemožno robiť definitívne závery na základe jeho porovnania so zákonným limitom na úrovni 60 %. Celkový dlh, ktorý sledujeme, teda vypovedá o tom, aké veľké záväzky obce (VÚC) mali, a to s jediným záverom – čím väčšie sú, tým väčšie potenciálne riziko z tohto zadĺženia pre obec (VÚC) vyplýva.

Upozornenie k zmene metodiky medzi rokmi 2011 a 2012: Údaje za roky 2006 až 2011 nie je možné priamo porovnávať s údajmi za roky 2012 až 2016, keďže sa nezanedbateľným spôsobom zmenil spôsob výpočtu dlhu.

Upozornenie: INEKO nemôže garantovať, že sa údaje MF SR zhodujú s údajmi, ktoré obce (VÚC) vykazujú vo vlastnom účtovníctve.

Upozornenie: Nie je možné vylúčiť, že niektoré obce (VÚC) svoje dlhy skrývajú napríklad ich prenesením na podriadené organizácie, dcérske spoločnosti či iné súkromné spoločnosti (napr. cez PPP projekty). Občanom zaujímavým sa o

komplexné informácie preto odporúčame vypýtať si údaje o dlhoch dcérskych spoločností priamo od príslušnej obce či VÚC.

3.3. Metodika – dlhová služba

Dlhová služba obce (VÚC) je pre účely projektu počítaná ako (výdavky na splácanie istiny + úrokové splátky) / (bežné príjmy za predchádzajúci rok). Podľa zákona sa do výdavkov na splácanie istiny a úrokových splátok nemá započítavať ich jednorazové predčasné splatenie.

Ukazovateľ informuje o tom, aké vysoké výdavky má samospráva v súvislosti s obsluhou dlhu.

Upozornenie: Je možné, že niektoré obce nesprávne vykazujú aj predčasné jednorazové splatenia dlhov, a tak môže dôjsť k ich premietnutiu do výdavkov na splácanie istiny a následne aj do dlhovej služby. Nami vypočítanú dlhovú službu preto odporúčame nestotožňovať úplne so zákonnou definíciou.

Upozornenie: INEKO nemôže garantovať, že sa údaje MF SR zhodujú s údajmi, ktoré obce (VÚC) vykazujú vo vlastnom účtovníctve.

3.4. Metodika – záväzky po lehote splatnosti

Údaje o celkovej výške záväzkov obce po lehote splatnosti sú k dispozícii iba za roky 2006 až 2007 a následne až za roky 2012 až 2016. Za roky 2008 až 2011 tieto údaje MF SR nezbieralo, a teda ich nemá k dispozícii⁴.

Výška záväzkov obce (VÚC) po splatnosti k príjmom je počítaná ako (záväzky po lehote splatnosti) / (bežné príjmy za predchádzajúci rok).

Upozornenie: INEKO nemôže garantovať, že sa údaje MF SR zhodujú s údajmi, ktoré obce (VÚC) vykazujú vo vlastnom účtovníctve.

3.5. Metodika – záväzky aspoň 60 dní po lehote splatnosti

Výška záväzkov obce (VÚC) aspoň 60 dní po lehote splatnosti je k dispozícii iba za roky 2010 až 2015 a je počítaná ako (záväzky neuhradené 60 a viac dní po lehote splatnosti) / (bežné príjmy za predchádzajúci rok).

Upozornenie: INEKO nemôže garantovať, že sa údaje MF SR zhodujú s údajmi, ktoré obce (VÚC) vykazujú vo vlastnom účtovníctve.

⁴ Podľa vyjadrenia MF SR.

3.6. Výsledky – celkový dlh

Potom ako v roku 2015 mestá nedokázali nadviazať na znižovanie dlhu z predchádzajúcich rokov (2011 až 2014), sa im počas roku 2016 opäť podarilo medziročne znížiť svoje zadĺženie – priemerná miera zadĺženia 50 najväčších miest v SR klesla z 28,8 % na 26,2 %. To predstavuje v nominálnom vyjadrení pokles dlhu v prepočte na 1 obyvateľa z 185 na 179 eur.

Pokiaľ ide o najväčších dlhových hriechnikov, ku koncu roka 2016 dosiahla spomedzi 50 najväčších miest najvyšší dlh Nitra (43,6 %), druhý najvyšší dlh mali Michalovce (38,1 %) a nasledujúce priečky obsadili Bratislava (37,5 %), Čadca (35,5 %) a Považská Bystrica (35,2 %). V prípade Bratislavy zadĺženie predstavuje sumárny údaj za magistrát aj všetky mestské časti – dlh samotného bratislavského magistrátu predstavoval až 52,8 %, no štatistiku vylepšilo započítanie (prevažne nižších) dlhov mestských častí. Košice mali jedenásty najvyšší dlh, sumárny údaj za magistrát aj mestské časti predstavuje 27,2 %.

S plnením zákonného dlhového kritéria (60 %) teda nemalo problém ani jedno z veľkých miest, no dlh Nitry i tak možno označiť ako relatívne vysoký, keďže je takmer na úrovni troch štvrtín zákonného limitu.

Naopak, najlepšie z pohľadu tohto ukazovateľa obstáli mestá Ružomberok, Topoľčany, Dubnica nad Váhom, Hlohovec, Nové Mesto nad Váhom, Malacky a Kežmarok, ktoré nemali ku koncu roka 2016 žiadny dlh. Nízky dlh mali aj v Poprade (4,8 %), Sereď (7,2 %) či Trebišove (7,4 %).

Upozorňujeme, že nie je možné vylúčiť, že niektoré mestá svoje dlhy skrývajú napríklad ich prenesením na mestské organizácie, dcérske spoločnosti či iné súkromné spoločnosti (napr. cez PPP projekty).

Podrobná informácia o zadĺžení 50 najväčších miest k 31.12.2015 a 31.12.2016 sa nachádza v súhrnnej tabuľke plnenia kritérií v záverečnej časti analýzy (tab. 1).

3.7. Výsledky – dlhová služba

Za uplynulý rok splnili kritérium, podľa ktorého by dlhová služba nemala presiahnuť 25 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka, všetky spomedzi 50 najväčších miest.

Relatívne vysoké náklady spojené s obsluhou dlhu mali ku koncu roka 2015 v Komárne, kde výdavky na dlhovú službu predstavovali 13,4 % zo skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka. Nasledujú Nitra (12,4 %), Michalovce (11,9 %) a nad 10 % mala dlhovú službu ešte Šaľa (10,5 %).

Možno predpokladať, že vo vyššie uvedených samosprávach prišlo k refinancovaniu väčšej časti starších úverov.

Priemerná dlhová služba u 50 najväčších miest bola v roku 2015 na úrovni 6,1 %, čo je mierne nižšia hodnota ako rok predtým (7,5 %) a zároveň aj menej ako dlhodobý priemer za roky 2012 až 2016 (6,9 %). Najvyššie výdavky spojené s obsluhou dlhu mali v tomto období mestá v roku 2014, keď na tento účel smerovalo v priemere až 9,6 % bežných príjmov.

Informácie o dlhovej službe najväčších miest možno nájsť v záverečnej časti analýzy (v tab. 1).

3.8. Výsledky – záväzky po lehote splatnosti

Pri tomto ukazovateli došlo medzi rokmi 2015 a 2016 k negatívnemu vývoju – celková výška záväzkov po splatnosti spolu za všetkých 50 najväčších miest medziročne stúpla z 0,91 % na 1,22 % bežných príjmov predchádzajúceho roka.

Za celý tento nárast pritom môže jediné mesto – problematický Martin, kde záväzky po lehote splatnosti vyskočili ku koncu roka 2016 až na 19,90 %, hoci ešte rok predtým boli na úrovni 0,38 %. Martin tak prekročil zákonný limit (15 %) a splnil jednu z dvoch podmienok na zavedenie ozdravného režimu resp. nútenej správy – o tom, ako obstál Martin v druhom kritériu a aké následky z toho vyplynuli, píšeme v nasledujúcej časti „3.9. Výsledky – záväzky aspoň 60 dní po lehote splatnosti“.

Nebyť uvedeného nárastu v Martine, priemer za najväčšie mestá by bol klesol – ostatné mestá totiž prevažne dokázali znížiť svoje záväzky po lehote splatnosti. To platí aj pre Senicu a Bratislavu, ktoré nasledujú v rebríčku veľkých miest z pohľadu výšky záväzkov po lehote splatnosti. Ku koncu roka 2016 dosiahli v Senici 4,85 % bežných príjmov a v Bratislave 2,76 %, kde bola táto hodnota dosiahnutá najmä v dôsledku započítania vysokých záväzkov mestskej časti Devín. Tie sú v Devíne na úrovni 1 591 % a platí, že bez ich odpísania či cudzej pomoci ich Devín nedokáže sám splatiť. Samotný bratislavský magistrát nemá žiadne záväzky po lehote splatnosti.

Z 50 najväčších miest nevidovalo žiadny záväzok po splatnosti iba 20 miest. Avšak zo zvyšných 30 miest až 26 malo tieto záväzky v menšej miere ako 1 % svojich ročných príjmov bežného rozpočtu. Je možné, že takýto relatívne nízky objem záväzkov po splatnosti súvisel skôr s prípadnými spormi o uznanie oprávnenosti niektorých výdavkov, a nie s nízkou platobnou schopnosťou.

3.9. Výsledky – záväzky aspoň 60 dní po lehote splatnosti

Ako v prípade všetkých záväzkov po splatnosti, aj pri ich podmnožine, teda záväzkoch aspoň 60 dní po splatnosti platí, že ich objem u 50 najväčších miest medziročne narástol – v priemere z 0,78 % na 1,15 % bežných príjmov. A opäť je to vinou mesta Martin, kde došlo k nárastu z 0,02 % na 19,88 %.

Keďže v prípade záväzkov viac ako 60 dní po lehote splatnosti je zákon neúprosný (nepovoľuje žiadne takéto záväzky), tak Martin ku koncu roka 2016 plnil obe kritériá, ktoré ak sú súčasne splnené, musí byť v danej samospráve zavedený ozdravný režim alebo nútená správa.

Na internetovej stránke mesta možno nájsť vysvetlenie, že tento stav je „výsledkom kauzy, ktorá začala v roku 1995, kedy bývalé vedenie mesta Martin malo záujem vybudovať lyžiarske stredisko na Martinských holiach, čo so sebou nieslo povinnosť vložiť svoj majetok do spoločnosti Lyžiarske stredisko Martinské Hole. Nevložilo ho však, pretože ani ďalší akcionári nesplatili svoje vklady. V roku 2002 štatutárni zástupcovia Lyžiarskeho strediska Martinské hole zažalovali mesto Martin a žiadali zaplatiť sumu vopred sľúbeného vkladu. Počas niekoľkoročného trvania sporu pohľadávka narástla na viac ako 8,6 milióna eur. Po neúspešnom mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora v prospech mesta Martin, vlastník pohľadávky prostredníctvom exekútora zablokoval takmer všetky mestské účty. Mesto súčasne požiadalo Ministerstvo financií o zavedenie nútenej správy, ktorej predchádzal vládny audit“⁵.

Nútená správa bola napokon zavedená 26. marca 2016 a mesto sa z nej dostalo 31. októbra 2017, teda potom ako doplatilo zostatok z uvedenej pohľadávky, ktorý v tom čase predstavoval 6,7 mil. eur⁶.

Pokiaľ ide o ostatné mestá, pri tomto ukazovateli je hriechnikov výrazne menej, keďže 37 miest takéto záväzky ku koncu roka 2016 vôbec nemalo. Zo zvyšných 13 miest malo iba 5 tieto záväzky v celkovej výške viac ako 0,5 % svojich bežných príjmov. Najväčšie problémy mali okrem Martina v Bratislave (2,76 %), kde sa však jedná výlučne o príspevok mestskej časti Devín (všetky ostatné mestské časti a magistrát nemali žiadnu faktúru viac ako 60 dní po splatnosti). Hodnotu vyššiu ako 0,5 % zaznamenali v Senici (1,30 %), Trebišove (1,16 %) a Rimavskej Sobote (0,54 %).

Informácie o celkovej výške záväzkov miest aspoň 60 dní po splatnosti sa nachádzajú v záverečnej časti analýzy (v tab. 1).

⁵ Zdroj: <http://www.martin.sk/mesto-martin-je-v-nutenej-sprave/d-46062>

⁶ Zdroj: <http://www.martin.sk/martin-je-von-z-nutenej-spravy/d-56420>

3.10. Výsledky – bilancia bežného účtu

O finančnej kondícii obcí dokážu dobre vypovedať aj ďalšie ukazovatele, hoci ich konkrétne plnenie na nejakej úrovni zákon nevyžaduje⁷. Najzaujímavejším z nich je podľa nás bilancia bežného účtu.

Tá sleduje, ako obec (VÚC) dokáže vykrývať svoje bežné výdavky z bežných príjmov (t.j. prevažne z daňových⁸ a nedaňových⁹ príjmov). Bilanciu bežného účtu pre účely projektu počítame ako $(\text{príjmy bežného účtu} - \text{výdavky bežného účtu}) / (\text{príjmy bežného účtu})$. Údaje sú dostupné za celé obdobie rokov 2006 až 2016.

V roku 2016 dosiahli všetky najväčšie mestá kladnú bilanciu bežného účtu. Najlepšie hodnoty zaznamenali Dubnica nad Váhom (+24,9 %), Nové Mesto nad Váhom (+22,9 %), Trenčín (+16,7 %), Senec (+16,6 %) a Malacky (+16,5 %).

Sumárna (resp. priemerná) bilancia bežných účtov 50 najväčších miest predstavovala +10,9 %, čo je nielen medziročné zlepšenie oproti hodnote +9,6 % z roku 2015, ale aj najlepšia hodnota vôbec za celé sledované obdobie.

Platí, že čím väčší prebytok dokáže samospráva pri svojom bežnom hospodárení vytvoriť, tým väčší priestor jej vznikne na zveľaďovanie svojho majetku. Práve tento prebytok totiž predstavuje prostriedky, ktoré samospráve každý rok ostanú a o ktorých môže vedenie samosprávy ďalej rozhodovať, či nimi splatí časť dlhu, alebo či budú použité na kapitálové výdavky (investície), resp. môžu byť ešte aj čiastočne alebo úplne presunuté do ďalšieho obdobia (tvorba rezerv).

Informácie o bilanciách bežných účtov najväčších miest sa nachádzajú v záverečnej časti analýzy (v tab. 1).

⁷ Zákon však ukladá samosprávam povinnosť zostavovať vyrovnaný alebo prebytkový rozpočet.

⁸ Daňové príjmy tvoria podielové dane (daň z príjmu FO) a miestne dane a poplatky.

⁹ Medzi nedaňové príjmy patria napríklad príjmy z činnosti a majetku, dotácie, transfery a rôzne poplatky.

4. Ohodnotenie finančného zdravia miest na základe vlastnej metodiky

4.1. Metodika pre výpočet skóre finančného zdravia

INEKO vytvorilo v záujme zlepšenia možnosti hodnotenia finančnej stability obcí a VÚC vlastnú metodiku, na základe ktorej je možné každej obci či VÚC priradiť skóre, ktoré v sebe sumarizuje najdôležitejšie ukazovatele hospodárenia samosprávy a jeho cieľom je čo najlepšie odzrkadľovať finančné zdravie danej obce alebo VÚC.

V prvom kole sa pre každé mesto, obec či VÚC vypočíta parciálne skóre za každú z piatich hlavných sledovaných oblastí – celkový dlh, dlhovú službu, bilanciu bežného účtu, záväzky po lehote splatnosti a záväzky aspoň 60 dní po splatnosti. Celkové skóre opisujúce finančné zdravie VÚC následne vzniká ako vážený priemer získaných parciálnych skóre za päť uvedených oblastí. Uvedená metodika výpočtu parciálnych skóre a výsledného skóre je zhodná s metodikou použitou na portáli.

Upozornenie: Do 6.10.2017 boli súčasťou celkového skóre základná bilancia a okamžitá likvidita. V uvedenom dátume došlo k úprave metodiky, pri ktorej nahradila základnú bilanciu bilancia bežného účtu a okamžitú likviditu sme vymenili za záväzky po lehote splatnosti. Zároveň došlo k úprave váh jednotlivých parciálnych skóre v rámci celkového skóre. Cieľom tejto zmeny bolo zlepšiť výpovednú hodnotu hodnotenia tak, aby pokiaľ možno čo najlepšie poskytovalo obraz o finančnej kondícii samospráv. Pre úplnosť dodávame, že nová metodika je od 6.10.2017 aplikovaná aj na všetky staršie údaje, ktoré sú zobrazované na portáli.

Ak je celkový dlh mesta za rok 2016 na úrovni 0 %, je mu pridelené skóre +6. S rastúcim dlhom pridelené skóre, vzhľadom na rastúce riziko pre mesto, lineárne klesá. Pri dlhu na úrovni 60 % je skóre rovné +3 (stred škály) a pri hodnote rovnjej alebo vyššej ako 120 % je pridelené najnižšie možné skóre, teda 0.

Skóre za dlhovú službu sa počíta v dvoch krokoch. V prvom kroku sa vypočíta vážený priemer hodnôt dlhovej služby za najnovší dostupný rok (2016) a tri roky, ktoré mu predchádzali (2015, 2014, 2013)¹⁰, s váhami postupne 4, 3, 2 a 1. Ak nie je údaj za niektorý z týchto rokov dostupný, príslušný rok sa neberie do úvahy. Ak je takto vypočítaná dlhová služba mesta za všetky roky na úrovni 0 %, je tomuto mestu pridelené skóre +6. S rastúcou dlhovou službou pridelené skóre, vzhľadom na rastúce riziko pre mesto, lineárne klesá. Pri dlhovej službe na úrovni 25 % je skóre rovné +3 a pri hodnote rovnjej alebo vyššej ako 50 % je pridelené skóre 0.

¹⁰ Zahnutie viacerých rokov do výpočtu napomáha eliminovať riziko, že by niektoré obce/VÚC dosiahli horší výsledok v dôsledku prípadného zarátania predčasného jednorazového splatenia dlhu napr. počas roku 2016.

Skóre za bilanciu bežného účtu sa taktiež počíta v dvoch krokoch. V prvom kroku sa vypočíta vážený priemer hodnôt bilancie bežného účtu za najnovší dostupný rok (2016) a tri roky, ktoré mu predchádzali (2015, 2014, 2013), s váhami postupne 4, 3, 2 a 1. Ak nie je skóre za niektoré z týchto rokov dostupné, príslušný rok sa neberie do úvahy. V druhom kroku sa pre takúto priemernú hodnotu bilancie bežného účtu vypočíta príslušné skóre v intervale o až +6 tak, že ak je priemerná základná bilancia mesta za obdobie rokov 2013 až 2016 na úrovni nižšej alebo rovnjej ako -10 %, je mu pridelené skóre 0. So zlepšujúcou sa bilanciou bežného účtu pridelené skóre, vzhľadom na klesajúce riziko pre mesto, lineárne rastie. Pri základnej bilancii na úrovni 5 % je skóre rovné +3 a pri hodnote rovnjej alebo vyššej ako +20 % je pridelené skóre +6. Inak povedané, ak je bilancia bežného účtu „dlhodobá“ vyššia ako +5 %, mesto získava skóre v hornej polovici škály medzi +3 a +6 (podľa dosiahnutého výsledku). V opačnom prípade je pridelené skóre v spodnej polovici škály (medzi 0 a +3).

V prípade záväzkov po lehote splatnosti sa počíta najprv skóre za jednotlivé roky, a to tak, že ak je výška záväzkov mesta po lehote splatnosti presne na úrovni 0 eur resp. 0 %, je tomuto mestu za daný rok pridelené skóre +6. Ak sú tieto záväzky na úrovni 15 %, skóre je rovné +3 a ak sú nad 30 % bežných príjmov predchádzajúceho roka, mestu prideliť skóre 0. Následne, skóre za záväzky po lehote splatnosti sa za celé obdobie počíta ako vážený priemer skóre indikátora záväzky po lehote splatnosti za najnovší dostupný rok (2016) a tri roky, ktoré mu predchádzali (2015, 2014, 2013), s váhami postupne 4, 3, 2 a 1. Ak nie je skóre za niektoré z týchto rokov dostupné, príslušný rok sa neberie do úvahy.

Pri záväzkoch aspoň 60 dní po splatnosti je postup totožný okrem jediného rozdielu, ktorým je prideliť skóre za jednotlivé roky podľa dosiahnutej hodnoty záväzkov. Konkrétne, ak je výška záväzkov mesta aspoň 60 dní po splatnosti presne na úrovni 0 eur resp. 0 %, je tomuto mestu za daný rok pridelené skóre +6. Ak výška týchto záväzkov v pomere k príjmom predstavuje hodnotu medzi 0 % a 3 %, pridelené je skóre medzi +3 a 0 (lineárne), pričom ak je hodnota záväzkov na úrovni rovnjej alebo vyššej ako 3 %, skóre je 0.

Napokon, výsledné celkové skóre opisujúce finančné zdravie miest vzniká ako vážený priemer získaných 5 parciálnych skóre s použitím váh 30 %, 10 %, 30 %, 15 % a 15 % (postupne pre celkový dlh, dlhovú službu, bilanciu bežného účtu, záväzky po lehote splatnosti a záväzky aspoň 60 dní po splatnosti).

Na základe vytvorenej metodiky môžu mestá dosahovať skóre na intervale o až +6, kde hodnoty nad +3 naznačujú, že mesto je prevažne zdravé, pričom jeho finančnú stabilitu opisuje práve dosiahnuté skóre (čím vyššie skóre, tým lepší výsledok

pre mesto). Naopak, ak je skóre v spodnej polovici škály medzi 0 a +3, mesto má problém s finančnou stabilitou a pravdepodobne aj s plnením zákonných kritérií.

4.2. Výsledky – finančné zdravie miest (skóre)

Vyššie skóre ako +5 získalo celkovo 21 z 50 hodnotených miest. Tieto mestá možno označiť ako mestá s veľmi dobrou finančnou stabilitou a prideliť im známku „výborné finančné zdravie“. Na vedúce priečky patria Nové Mesto nad Váhom, Dubnica nad Váhom, Hlohovec, Topoľčany a Kežmarok.

Až 27 miest dosiahlo skóre medzi +4 a +5, radia sa tak medzi relatívne finančne stabilné mestá (dobré finančné zdravie).

Zvyšné 2 mestá získali síce skóre nad +3, no iba tesne – to signalizuje ich nižšiu finančnú stabilitu a potenciálne problémy do budúcnosti (dostatočné finančné zdravie). Sú nimi Senica (skóre +3,88) a Bratislava so skóre +3,84.

Priemerné skóre finančného zdravia za všetkých 50 najväčších miest na Slovensku predstavovalo +4,26, čo je nezanedbateľný nárast oproti skóre +4,15, ktoré sme vyhodnotili pre tieto mestá pred rokom.

Informáciu o dosiahnutom skóre pre každé mesto možno nájsť v tabuľke 1. V tabuľke 2 sa nachádzajú samostatné údaje o Bratislave (magistrát) a jednotlivých mestských častiach, na základe ktorých agregovaním vznikli finančné údaje za Bratislavu ako celok. Obdobne, v tabuľke 3, sa nachádzajú údaje o magistráte a mestských častiach Košíc.

Tab. 1: Ukazovatele finančnej stability 50 najväčších miest a výsledné skóre FZ^{11,12,13}

#	Mesto	Obyv [tis.]	Celkový dlh		Dlh/obyv 2016	Dlhová služba		Záv.>60 2016	Bil. BÚ 2016	Skóre fin. zdr.
			2015	2016		2016	Ø '12-'16			
1	Nové Mesto n. Váhom	20	0,00%	0,00%	0 €	3,78%	3,91%	0,00%	+22,95%	+5,95
2	Dubnica nad Váhom	25	0,00%	0,00%	0 €	4,39%	11,91%	0,00%	+24,89%	+5,92
3	Hlohovec	22	0,00%	0,00%	0 €	0,59%	1,24%	0,00%	+16,27%	+5,57
4	Topoľčany	27	0,00%	0,00%	0 €	3,55%	3,85%	0,00%	+13,25%	+5,41
5	Kežmarok	17	0,65%	0,00%	0 €	2,34%	2,36%	0,00%	+9,31%	+5,37
6	Poprad	53	6,42%	4,82%	31 €	1,72%	1,12%	0,00%	+12,40%	+5,36
7	Senec	18	15,31%	13,81%	110 €	6,16%	3,32%	0,00%	+16,59%	+5,31
8	Ružomberok	28	0,00%	0,00%	0 €	1,47%	2,13%	0,00%	+11,65%	+5,28
9	Žilina	81	51,16%	23,17%	237 €	6,54%	6,92%	0,00%	+15,26%	+5,24
10	Partizánske	24	14,11%	10,35%	56 €	3,57%	4,75%	0,00%	+10,94%	+5,22
11	Zvolen	43	14,51%	11,15%	71 €	4,17%	4,90%	0,00%	+12,40%	+5,19
12	Trnava	66	23,71%	18,89%	126 €	4,79%	5,79%	0,00%	+13,12%	+5,17
13	Žiar nad Hronom	20	21,69%	18,70%	121 €	3,07%	3,09%	0,00%	+13,49%	+5,14
14	Sereď	16	0,00%	7,21%	39 €	1,63%	0,94%	0,00%	+7,77%	+5,08
15	Levice	34	1,97%	8,00%	48 €	2,14%	2,28%	0,00%	+7,88%	+5,07
16	Bánovce n. Bebravou	19	12,26%	12,32%	73 €	8,10%	3,63%	0,00%	+9,99%	+5,07
17	Malacky	17	19,87%	0,00%	0 €	3,87%	4,19%	0,03%	+16,55%	+5,07
18	Púchov	18	38,59%	34,75%	260 €	2,91%	4,58%	0,00%	+14,76%	+5,06
19	Brezno	22	28,46%	24,43%	134 €	5,86%	6,04%	0,00%	+15,68%	+5,05
20	Stará Ľubovňa	16	16,46%	12,10%	68 €	8,53%	7,37%	0,00%	+10,89%	+5,00
21	Lučenec	28	22,67%	17,28%	102 €	2,52%	3,04%	0,00%	+9,34%	+5,00
22	Trenčín	56	42,16%	33,90%	207 €	9,24%	14,32%	0,00%	+16,70%	+4,98
23	Dunajská Streda	22	30,44%	26,91%	200 €	3,10%	3,37%	0,00%	+10,92%	+4,96
24	Pezinok	22	14,14%	11,31%	74 €	2,12%	2,30%	0,00%	+8,84%	+4,95
25	Banská Bystrica	79	25,78%	19,15%	120 €	6,13%	9,31%	0,00%	+12,00%	+4,95
26	Snina	20	17,74%	20,27%	109 €	4,24%	3,78%	0,00%	+12,41%	+4,93
27	Michalovce	40	18,20%	38,05%	244 €	11,89%	9,17%	0,00%	+14,49%	+4,89
28	Handlová	18	18,37%	25,37%	129 €	5,98%	12,19%	0,00%	+12,26%	+4,84
29	Dolný Kubín	19	28,19%	24,04%	158 €	2,99%	5,54%	0,00%	+10,43%	+4,83
30	Prievidza	48	16,53%	20,38%	103 €	3,40%	5,78%	0,00%	+9,71%	+4,82
31	Komárno	35	22,58%	8,01%	48 €	13,38%	6,89%	0,00%	+9,45%	+4,77
32	Spišská Nová Ves	38	14,33%	10,22%	71 €	3,73%	4,02%	0,00%	+6,51%	+4,69
33	Humenné	34	15,33%	11,06%	68 €	4,74%	4,07%	0,30%	+12,87%	+4,68
34	Čadca	25	35,40%	35,49%	197 €	6,99%	8,65%	0,00%	+9,07%	+4,67
35	Šaľa	23	33,94%	24,34%	132 €	10,46%	12,81%	0,00%	+7,87%	+4,65
36	Nitra	78	52,99%	43,64%	279 €	12,40%	12,79%	0,00%	+12,14%	+4,59
37	Liptovský Mikuláš	32	34,93%	33,30%	217 €	5,38%	6,89%	0,00%	+9,77%	+4,54
38	Nové Zámky	39	27,21%	21,12%	113 €	8,47%	10,04%	0,00%	+10,18%	+4,52
39	Rožňava	20	12,24%	10,45%	67 €	5,85%	9,58%	0,03%	+8,27%	+4,49
40	Piešťany	28	23,35%	17,05%	105 €	5,97%	7,05%	0,00%	+9,80%	+4,49
41	Vranov nad Topľou	23	24,98%	23,16%	167 €	4,29%	10,90%	0,00%	+5,61%	+4,42
42	Bardejov	33	24,91%	23,45%	158 €	5,33%	5,39%	0,03%	+10,17%	+4,37
43	Považská Bystrica	41	33,94%	35,20%	209 €	2,84%	2,14%	0,00%	+11,79%	+4,34
44	Košice /spolu/	240	30,40%	27,20%	180 €	3,65%	5,00%	0,00%	+9,13%	+4,32
45	Martin	57	8,60%	13,99%	82 €	1,65%	2,55%	19,88%	+10,84%	+4,22
46	Trebišov	25	5,69%	7,35%	43 €	2,60%	3,21%	1,16%	+7,01%	+4,20
47	Prešov	91	21,37%	33,26%	208 €	4,86%	5,53%	0,10%	+13,51%	+4,16
48	Rimavská Sobota	24	27,21%	31,27%	170 €	3,90%	4,24%	0,54%	+7,67%	+4,12
49	Senica	20	30,07%	25,13%	184 €	6,79%	9,17%	1,30%	+12,33%	+3,88
50	Bratislava /spolu/	417	39,89%	37,52%	348 €	1,90%	8,34%	2,76%	+8,67%	+3,84
Σ 50 najväčších miest		2 261	28,84%	26,16%	179 €	6,11%	6,93%	1,15%	+10,92%	+4,26
všetky obce a VÚC		5 415	23,51%	20,22%	84 €	6,61%	6,55%	0,53%	+11,92%	+4,49

Zdroj: Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet: INEKO

¹¹ Skratka FZ reprezentuje „finančné zdravie“

¹² INEKO na základe vysvetliviek v sekcii „Metodika“ nemôže garantovať správnosť uvedených údajov

¹³ Hodnoty zvýraznené červenou farbou signalizujú prekročenie zákonného kritéria

Tab. 2: Ukazovatele finančnej stability bratislavského magistrátu a mestských častí^{14,15}

#	Mesto / mest. časť	Obyv [tis.]	Celkový dlh		Dlh/obyv 2016	Dlhová služba		Záv.>60 2016	Bil. BÚ 2016	Skóre fin. zdr.
			2015	2016		2016	Ø '12-'16			
1	BA - Devínska N. Ves	16	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,79%	0,00%	+21,11%	+5,97
2	BA - Podun. Biskupice	21	0,00%	0,00%	0 €	0,47%	0,52%	0,00%	+15,43%	+5,57
3	BA - Čunovo	1	0,00%	0,00%	0 €	1,29%	4,97%	0,00%	-2,25%	+5,45
4	BA - Jarovce	2	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	+7,48%	+5,40
5	BA - Vajnory	5	31,75%	22,28%	101 €	9,53%	8,67%	0,00%	+15,60%	+5,38
6	BA - Ružinov	70	5,86%	4,98%	20 €	0,85%	1,02%	0,00%	+11,12%	+5,29
7	BA - Rusovce	3	9,05%	7,95%	46 €	4,71%	16,61%	0,00%	+10,03%	+5,18
8	BA - Rača	20	12,08%	9,68%	35 €	2,11%	1,75%	0,00%	+10,42%	+5,17
9	BA - Lamač	7	0,00%	5,46%	22 €	1,32%	2,50%	0,00%	+8,19%	+5,09
10	BA - Dúbravka	33	0,00%	0,00%	0 €	0,34%	0,31%	0,00%	+4,07%	+5,06
11	BA - Nové Mesto	37	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	+4,69%	+5,03
12	BA - Záhor. Bystrica	4	0,00%	0,00%	0 €	0,77%	3,69%	0,00%	+9,29%	+5,02
13	BA - Karlova Ves	33	2,56%	1,76%	5 €	0,63%	0,74%	0,00%	+4,69%	+5,00
14	BA - Staré Mesto	39	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	+1,40%	+4,95
15	BA - Petržalka	105	18,12%	18,76%	50 €	2,62%	2,43%	0,00%	+8,05%	+4,93
16	BA - Vrakuňa	20	2,64%	5,99%	19 €	1,31%	5,25%	0,00%	+3,36%	+4,82
17	BA (magistrát)	417	56,93%	52,75%	301 €	2,37%	12,70%	0,00%	+9,15%	+4,34
18	BA - Devín	1	1 297%	1 234%	7 020 €	0,00%	0,00%	1 591%	+0,78%	+1,66
Bratislava /spolu/		417	39,89%	37,52%	348 €	1,90%	8,34%	2,76%	+8,67%	+3,84

Zdroj: Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet: INEKO

 Tab. 3: Ukazovatele finančnej stability košického magistrátu a mestských častí¹⁶

#	Mesto / mest. časť	Obyv [tis.]	Celkový dlh		Dlh/obyv 2016	Dlhová služba		Záv.>60 2016	Bil. BÚ 2016	Skóre fin. zdr.
			2015	2016		2016	Ø '12-'16			
1	KE - Košická Nová	3	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	+23,72%	+6,00
2	KE - Myslava	2	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	+26,49%	+6,00
3	KE - Pereš	2	0,00%	0,00%	0 €	1,86%	1,47%	0,00%	+26,26%	+5,98
4	KE - Vyšné Opátske	2	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,52%	0,00%	+25,32%	+5,97
5	KE - Dargov. Hrdinov	27	0,00%	0,00%	0 €	11,77%	11,65%	0,00%	+19,50%	+5,83
6	KE - Západ	41	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	+15,64%	+5,63
7	KE - Krásna	5	21,63%	14,06%	18 €	6,49%	8,44%	0,00%	+31,09%	+5,53
8	KE - Ťahanovce	2	28,70%	16,86%	22 €	9,72%	9,23%	0,00%	+15,39%	+5,32
9	KE - Kavečany	1	36,99%	33,06%	52 €	7,45%	5,15%	0,00%	+13,47%	+5,31
10	KE - Nad jazerom	25	7,98%	3,94%	2 €	4,30%	4,38%	0,00%	+9,31%	+5,28
11	KE - Barca	3	18,41%	10,98%	19 €	15,52%	15,20%	0,00%	+11,36%	+5,25
12	KE - Šaca	6	0,00%	0,00%	0 €	4,59%	4,77%	0,00%	+5,53%	+5,21
13	KE - Sídl. Ťahanovce	23	0,00%	0,00%	0 €	0,09%	0,06%	0,00%	+5,79%	+5,15
14	KE - Džungľa	1	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	+7,44%	+5,11
15	KE - Staré Mesto	20	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	+1,79%	+4,99
16	KE - Juh	23	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	+0,03%	+4,94
17	KE - Lorinčík	1	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	+0,05%	+4,89
18	KE - Šebastovce	1	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	+1,09%	+4,87
19	KE - Sídlisko KVP	25	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,97%	0,00%	+10,41%	+4,81
20	KE - Polov	1	0,00%	0,00%	0 €	9,47%	9,05%	0,00%	+7,82%	+4,72
21	KE (magistrát)	240	32,46%	29,25%	170 €	3,81%	5,34%	0,00%	+9,17%	+4,60
22	KE - Sever	20	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,15%	+2,73%	+4,52
23	KE - Luník IX	6	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	+0,13%	+3,98
Košice /spolu/		240	30,40%	27,20%	180 €	3,65%	5,00%	0,00%	+9,13%	+4,32

Zdroj: Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet: INEKO

¹⁴ INEKO na základe vysvetliviek v sekcii „Metodika“ nemôže garantovať správnosť uvedených údajov

¹⁵ Hodnoty zvýraznené červenou farbou signalizujú prekročenie zákonného kritéria

¹⁶ Pre tab. 3 platia rovnaké poznámky ako pre tab. 2

Analýzu vypracoval:

Matej Tunega

analytik spolupracující s INEKO

Tel: 02 / 5341 1020